

Täysistunto

Tiistai 21.2.2017 klo 14.02—17.57

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 187/2016 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.42 **Lea Mäkipää ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Luen ihan lyhyesti muutamia kohtia:

Voimassa olevan lain mukaan Puolustusvoimat huolehtii osittain kansainvälisten järjestöjen edustajien sekä muiden valtioiden korkeimman sotilasjohdon vierailujen turvajärjestelyistä sekä Puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten turvajärjestelyistä. Toimivaltuudet ovat Puolustusvoimien pysyvässä hallinnassa olevilla alueilla. Puolustusvoimien alueiden ulkopuolella toimivaltainen viranomainen on pääosin poliisi ja tietyissä turvaamistehtävissä Rajavartiolaitos.

Nyt tämän esityksen keskeisenä muutoksena nykytilaan on Puolustusvoimien turvaamistehtävien ja niitä koskevien toimivaltuuksien laajentaminen ulottumaan myös Puolustusvoimien hallinnassa olevien alueiden ulkopuolelle. Erilaisia henkilöstösuojaustehtäviä on ollut Puolustusvoimissa vuosittain noin 50 ja Puolustusvoimien erityistä suojaamista vaativia kuljetuksia noin 200. Lisäkoulutusta tulisi antaa sen tähden esityksen mukaisesti 50 henkilölle. Lisäksi koulutusta olisi täydennettävä työpaikkakohtaisella lisäkoulutuksella. Näin pyrittäisiin varmistamaan, että turvamiehillä on riittävät tiedolliset ja toiminnalliset valmiudet tehtäviinsä. Turvamiehenä ei voida käyttää ketä tahansa Puolustusvoimien palvelukseen kuuluvaa henkilöä. Puolustusvaliokunta on korostanut, että turvamieskoulutus tulisi suunnitella ja toteuttaa tiiviissä yhteistyössä poliisin kanssa.

Perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon, ja valiokunta esittää sen mukaisesti 15 §:n 8 momentin täsmentämistä siten, että erityissuojattavien kohteiden määritelmästä, niiden tarkastamisesta puolustushallinnossa, niihin pääsyn rajoittamisesta ja niiden salassapidosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Myös Puolustusvoimien turvaamistehtäviin ja turvaamistehtävässä noudatettaviin periaatteisiin on tehty pieniä, tarpeellisia muutoksia perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Toimivaltuuksiin henkilösuojaustehtävissä valiokunta ehdottaa lisättäväksi tarkennuksen, jonka mukaan voimakeinoja voidaan käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka kuin se olisi välttämättä tarpeen henkilösuojaustehtävän suorittamiseksi.

Turvamiehellä on oikeus Puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen välittömässä läheisyydessä eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä, jos se on välttämätöntä erityisen omaisuuden suojaamiseksi. Edelleen puolustusvaliokunta pitää tarpeellisena, että tähän lisätään säännös, jonka mukaan poliisin päällystöön kuuluvalla poliisimiehellä tai poliisin kenttäjohtajalla on oikeus rajoittaa edellä mainittuja toimivaltuuksia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Puolustusvaliokunta pitää välttämättömänä, että uuden sääntelyn vaikutuksia viranomaisyhteistyöhön seurataan tarkasti. Valiokunta esittääkin eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa, että puolustusministeriö ja sisäministeriö antavat eduskunnalle vuoden 2018 loppuun mennessä selvityksen uuden sääntelyn toimivuudesta.

17.47 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Puolustusvoimista annettua lakia siten, että lakiin lisättäisiin säännökset Puolustusvoimien turvaamistehtävistä. Voimassa olevan lain mukana Puolustusvoimien virkamiehillä on turvaamistehtävän edellyttämät toimivaltuudet Puolustusvoimien pysyvässä hallinnassa olevilla alueilla mutta Puolustusvoimien alueiden ulkopuolella toimivaltainen viranomainen turvaamistehtävissä on pääosin poliisi ja tietyissä tilanteissa Rajavartiolaitos. Puolustusvoimilla ei ole ollut mahdollisuutta suorittaa turvaamistehtäviä ilman poliisin virka-apu-pyyntöä Puolustusvoimien alueiden ulkopuolella, eli Puolustusvoimien toimivalta loppuu pahimmillaan varuskunnan portilla. Hallituksen esityksellä tähän haetaan muutosta. Mielestäni esitys on perusteltu ja ajankohtainen.

Kuten esityksessäkin mainitaan, turvaamistehtävien käsite ei ole vakiintunut.

Mielestäni henkilösuojaustehtävän tarkoituksena on yksinkertaisimmillaan taata henkilön turvallisuus ja tämän omaisuuden koskemattomuus aina ja kaikkialla. Jos ajatellaan asia liian monimutkaisesti, tulee helposti muutakin kuin toimivaltuusongelmia, joita nyt tässä esityksessä pyritään vähentämään. Lienee selvää, että sotilashenkilön henkilösuojaustehtävä ei lopu varuskunnan portille vaan tehtävä jatkuu myös sen ulkopuolella, tiellä ja yleisillä alueilla. Tehtävä on siis yhtämittaista suorittamista, kunnes suojeltava henkilö on poistunut alueelta esimerkiksi lentokoneeseen — myös lentokoneessa saattaa tehtävä vielä jatkua.

Puolustusvoimilla on paljon myös sellaista omaisuutta, asiakirjoja, jotka tarvitsevat erityistä suojausta. Kuljetusten suojaamisen tarve perustuu yleiseen turvallisuuteen, ja kuljetukset pyritään pääsääntöisesti kuljettamaan mahdollisimman huomaamattomasti.

Puolustusvoimien tarkoituksena on antaa erityiskoulutus noin 50 hengelle turvaamistehtäviin. On päivänselvää, ettei tähän koulutukseen voi päästä ihan kuka tahansa, vaan koulutus tulee tältä osin toteuttaa tiiviissä yhteistyössä poliisin kanssa.

Tässä hallituksen esityksessä turvaamistehtävillä tarkoitetaan 1) henkilösuojaustehtävää, johon sisältyy henkivartijatehtävä sekä suojeltavan henkilön turvallisuuden takaaminen majoituspaikassa vuorokauden ympäri ja 2) Puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen suojaamista, joka sisältyisi myös kuriiritehtävien suojaamiseen.

Mielestäni tätä lakiesitystä ei tarvitse tämän monimutkaisemmaksi näiltä kohdin tehdä, koska silloin tulee niitä kuuluisia ongelmia. Tähän on helppo myöntää toimivaltuus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2017 vp

Lisäksi esityksessä puolustusministeriölle säädettäisiin toimivalta antaa asetus Puolustusvoimien erityissuojattavista kohteista. Kohteista ja niihin sovellettavista käytännöistä säädettäisiin asetuksella, mikä selkeyttäisi toimivallan jakoa yleistoimivallan nojalla kohteita tarkastavien viranomaisten ja Puolustusvoimien viranomaisten välillä nykyisestä. Suomen nykyinen turvallisuusympäristön muutos sekä poliisiviranomaisten riittämättömät resurssit osaltaan puoltavat esitystä, että Puolustusvoimille annetaan entistä suurempi vastuu oman henkilöstönsä ja vieraiden sekä puolustusmateriaalisiirtojen suojaamisesta.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä esitys pääsee tällaisenaan maaliin saakka, koska se on meidän kaikkien edun mukaista. Näkisin hyvänä, että Puolustusvoimien sekä poliisin henkilöturvaamista koskeva lainsäädäntö ja toimintatavat myös lähentyisivät toisiaan tulevaisuudessa.

17.51 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tälle esitykselle on käytännöstä nousevia tarpeita, mutta kuten perustuslakivaliokunnan lausunnosta näemme, niin täysin ongelmaton tämä esitys ei kuitenkaan ole, ja sen vuoksi tuo valiokunnan mietintöön liitetty lausuma on tarpeellinen. On tärkeää, että eri viranomaisten tehtävät ja johtovastuut ovat selkeät. Poliisi on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä rikostorjunnan keskeinen ja johtava viranomainen myös kriisiaikoina. Puolustusvoimien päätehtävä taas on sotilaallinen maanpuolustus, ja Rajavartiolaitos vastaa johtavana viranomaisena puolestaan rajaturvallisuudesta.

Perustuslakivaliokunta on aiemmissa lausunnoissaan samoin kuin tässä uudessakin lausunnossa muistuttanut siitä, että poliisin käytössä olevien toimivaltuuksien kanssa samojen valtuuksien säätäminen muulle viranomaiselle ei välttämättä ole sopusoinnussa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan välttämättömyysvaatimuksen näkökulmasta. Tätähän on perustuslakivaliokunnan lausunnossa aika perusteellisesti käsitelty, mutta on kuitenkin päädytty siihen, että tällainen lainsäädäntö voidaan tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä säätää näillä hyvin rajatuilla perusteluilla ja rajatuissa tilanteissa, joihin tässä on päädytty, ja sen vuoksi itsekkin tämän hyväksyn.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 187/2016 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.